

AD 55/26

LIMITE

CONF-ME 19

STOJIMO DOKUMENTAS

Dalykas: EUROPOS SĄJUNGOS BENDROJI POZICIJA
29 skyrius. Muitų sąjunga

EUROPOS SĄJUNGOS BENDROJI POZICIJA

29 derybų skyrius. Muitų sąjunga

Ši Europos Sąjungos pozicija grindžiama jos bendrąja pozicija, skirta Stojimo konferencijai su Juodkalnija (AD 23/12 CONF-ME 2/12), ir jai taikomi Konferencijos patvirtinti derybiniai principai, visų pirma:

- bet kurios iš Šalių pareikšta nuomonė dėl derybų skyriaus neturės jokio poveikio pozicijai, kurios gali būti laikomasi dėl kitų skyrių;
- susitarimai, net jei jie daliniai, pasiekti derybose dėl skyrių, kurie turi būti išnagrinėti vėliau, negali būti laikomi galutiniais tol, kol nėra pasiektas bendras susitarimas;
- Derybų programos 24, 28, 41 ir 44 punktuose nustatyti reikalavimai.

ES ragina Juodkalniją tęsti teisės aktų derinimo su ES *acquis* procesą, atkreipdama dėmesį į tai, kad iki jos įstojimo į ES dienos gali įsigaliooti papildoma *acquis*, užtikrinti veiksmingą jos įgyvendinimą bei vykdymo užtikrinimą ir dar iki įstojimo suformuoti tokią politiką bei parengti tokias priemones, kurios būtų kuo artimesnės ES politikai ir priemonėms.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija savo derybinėse pozicijose AD 15/14 REV 2 CONF-ME 10 ir AD 11/26 CONF-ME 10 pripažįsta 2026 m. balandžio 16 d. galiojusią 29 skyriaus *acquis* ir pareiškia, kad bus pasirengusi ją įgyvendinti ne vėliau kaip savo įstojimo į Europos Sąjungą dieną.

ES primena, kad ji mano, jog į Stojimo sutartį su Juodkalnija būtina įtraukti, *inter alia*, nuostatas dėl šių punktų:

- nuostatą, po įstojimo užtikrinančią kilmės įrodymų, prieš įstojimą išduotų pagal Juodkalnijos ir trečiųjų valstybių sudarytus lengvatinius susitarimus, tęstinį galiojimą. Ši priemonė yra būtina siekiant išlaikyti bei užtikrinti teisinį tikrumą ir ūkio subjektų pasitikėjimą;
- nuostatas, susijusias su muitinės sandėliavimu, laikinuoju įvežimu perdirbti ir laikinuoju įvežimu. Tokios nuostatos yra būtinos siekiant nustatyti šių procedūrų vykdymo sąlygas;
- nuostatas, susijusias su atleidimu nuo muitų mokėjimo, jų išieškojimu ir grąžinimu. Tokios nuostatos yra būtinos siekiant tinkamo Europos Sąjungos nuosavų išteklių valdymo.

Kai toliau nagrinėjamos nuostatose daroma nuoroda į 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (nauja redakcija), įskaitant jo įgyvendinimo ir deleguotuosius aktus, tokios nuorodos laikomos nuorodomis į naująją Sąjungos muitinės kodeksą, kai jis bus taikomas.

ES nuomone, Stojimo akte turėtų būti nurodyta, kad Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, gali kvalifikuota balsų dauguma daryti su muitų sąjunga susijusių Stojimo akto nuostatų adaptacijas, kurių gali prireikti pakeitus Sąjungos taisykles. Tokios adaptacijos gali būti padarytos dar iki įstojimo dienos.

Muitų teisės aktai

ES atkreipia dėmesį į tai, kad nuo derybų dėl šio skyriaus pradžios 2014 m. Juodkalnija nuolat derino savo nacionalinius muitų teisės aktus su ES muitų *acquis*.

ES pažymi, kad Juodkalnijos Muitinės įstatymas iš esmės yra suderintas su Sąjungos muitinės kodeksu ir atitinkamais antrinės teisės aktais, taip pat su ES *acquis* dėl tarpusavio administracinės pagalbos. Į Muitinės įstatymą ir atitinkamus nacionalinės teisės aktus bei taisyklių sąvadus įtrauktos nuostatos dėl bendrųjų muitinės taisyklių ir procedūrų, muitinio statuso ir tranzito, muitinio įvertinimo, muitinio klasifikavimo ir tarifų, kilmės taisyklių, muitinės rizikos valdymo ir saugumo aspektų, įskaitant įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų (AEO) programą, kurios iš esmės suderintos su atitinkamomis Sąjungos muitinės kodekso nuostatomis.

Be to, muitinio klasifikavimo ir tarifų srityje ES palankiai vertina metinius Muitų tarifų įstatymo pakeitimus, kuriais siekiama užtikrinti, kad Juodkalnijos teisės aktai būtų nuolat derinami su metiniais Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo pakeitimais.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad atleidimo nuo muitų srityje Juodkalnijos teisės aktai iš esmės suderinti su ES *acquis*. ES tikisi, kad ne vėliau kaip įstojimo dieną Juodkalnija suderins savo taisykles dėl išimčių, susijusių su keleivių asmeniniame bagaže laikomo alaus importu, su ES taisyklėmis. ES atkreipia dėmesį į tai, kad nacionalinės išimtys, kurių neleidžiama taikyti ES, turi nustoti būti taikomos ne vėliau kaip Juodkalnijos įstojimo į ES dieną.

ES palankiai vertina Juodkalnijos planą priimti naują įstatymą dėl vieno langelio principo, kuriuo bus suteiktas pagrindas įgyvendinti ES *acquis* dėl muitinės vieno langelio aplinkos, taip pat sugriežtintas jos reglamentavimo nuostatos dėl laisvųjų zonų, kuriomis siekiama stiprinti kontrolės mechanizmus laisvosiose zonose, stiprinti muitinės priežiūrą, skaidrumą ir atitiktį tarptautiniams standartams.

ES taip pat palankiai vertina tai, kad Juodkalnija ratifikavo Konvenciją dėl bendrosios tranzito procedūros (CTC) ir Konvenciją dėl prekybos prekėmis formalumų supaprastinimo (SAD) ir 2025 m. lapkričio 1 d. prie šių konvencijų prisijungė.

Kalbant apie muitinės atliekamą intelektinės nuosavybės teisių apsaugos vykdymo užtikrinimą, ES palankiai vertina Juodkalnijos teisės aktų suderinimą su ES *acquis*.

Kalbant apie kultūros vertybių muitinį tikrinimą, ES pažymi, kad Juodkalnija yra iš esmės suderinusi savo teisės aktus su ES *acquis*. ES prašo Juodkalnijos kuo greičiau priimti Įstatymą dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 116/2009, Įgyvendinimo reglamento Nr. 1081/2012, Tarybos reglamento (ES) 2019/880 ir Įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/1079 įgyvendinimo.

Kalbant apie muitinės vykdomą grynųjų pinigų kontrolę, Juodkalnijos teisinė sistema, kuria reglamentuojama tarpvalstybinio grynųjų pinigų judėjimo kontrolė, dar turi būti suderinta su ES *acquis*. ES primygtinai ragina Juodkalniją visiškai suderinti savo teisės aktus dėl grynųjų pinigų kontrolės su ES *acquis*.

ES pažymi, kad Juodkalnijos teisinė sistema, susijusi su narkotikų pirmtakų muitiniu tikrinimu, iš esmės yra suderinta su ES *acquis*, ir tikisi, kad Juodkalnija užbaigs derinimą ne vėliau kaip įstojo dieną.

ES atkreipia dėmesį į padarytą didelę pažangą ir Juodkalnijos įsipareigojimą ne vėliau kaip įstojo dieną taikyti visą 29 skyriaus ES *acquis* ir perkelti visus tos *acquis* pakeitimus į savo teisės aktus. ES primena, kad ES muitų teisės aktai Juodkalnijoje bus tiesiogiai taikomi nuo įstojo dienos ir kad Juodkalnija turėtų imtis atitinkamų veiksmų, kad nuo įstojo dienos būtų atitinkamai panaikintos arba iš dalies pakeistos bet kurios atitinkamų dvišalių susitarimų nuostatos, kurios gali būti nesuderinamos su ES *acquis*.

ES ragina Juodkalniją toliau reguliariai ją informuoti apie pokyčius ir veiksmus, kurių imtasi toliau derinant Juodkalnijos muitų teisės aktus su ES *acquis*.

ES pažymi, kad priėmus pirmiau nurodytas teisės nuostatas buvo įvykdyti dok. AD 33/14 CONF 27 išdėstyti derybų skyriaus uždarymo pirmojo kriterijaus reikalavimai.

Administraciniai ir organizaciniai gebėjimai

ES atkreipia dėmesį į Juodkalnijos įsipareigojimą įstojimo metu būti pasirengusiai užtikrinti vienodą ir veiksmingą muitinės *acquis* taikymą. ES tikisi, kad Juodkalnija ne vėliau kaip įstojimo dieną įvykdys savo įsipareigojimus pagerinti įgyvendinimo gebėjimus muitinės srityje.

Administracinis organizavimas

ES atkreipia dėmesį į Juodkalnijos muitinės administracijos padarytą pažangą stiprinant savo gebėjimus veiksmingai įgyvendinti ir vykdyti muitų teisės aktus.

ES palankiai vertina tai, kad 2025 m. spalio mėn. priimtas vidaus organizavimo ir pareigybių klasifikavimo taisyklių sąvadas, kuriame nustatyta organizacinė struktūra, taip pat pareigybių skaičius ir klasifikavimas Muitinės administracijoje. ES pažymi, kad 2024 m. spalio mėn. Juodkalnija priėmė išsamią 2024–2026 m. Muitinės administracijos verslo strategiją ir veiksmų planą, kuriuos ji nuosekliai įgyvendina. 2025 m. rugpjūčio mėn. priimta 2025–2026 m. žmoniškųjų išteklių valdymo strategija ir mokymo strategija.

ES taip pat atkreipia dėmesį į gerai veikiančią Muitinės administracijos Vidaus kontrolės departamentą ir ragina jį ir toliau dirbti nepriklausomai. ES palankiai vertina aktyvų Muitinės administracijos požiūrį į korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimą ir aukšto lygio sąžiningumo užtikrinimą.

ES palankiai vertina tai, kad priimtas Laisvųjų zonų įstatymas, kuriuo išplečiami muitinės įgaliojimai tikrinti ir prižiūrėti prekes laisvosiose zonose, ir ragina Juodkalniją nedelsiant užtikrinti visapusišką įgyvendinimą.

ES ragina Juodkalniją toliau stiprinti administracinius gebėjimus, kad ji galėtų veiksmingai įgyvendinti ir vykdyti ES *acquis* pagal šį skyrį. ES palankiai vertina Juodkalnijos įsipareigojimus stiprinti muitinės gebėjimus, kad ji galėtų susidoroti su didesne prekybos apimtimi, vykdyti savo pareigas, susijusias su ES nuosavų išteklių surinkimu, taip pat užtikrinti lygiavertį prekių, kertančių ES išorės sienas Juodkalnijai įstojus į ES, kontrolės lygį. ES primena Juodkalnijai, kad labai svarbu sustiprinti įgyvendinimo ir skaitmeninius gebėjimus muitinės srityje, nes nuo įstojimo dienos Juodkalnija bus atsakinga už prekių, įvežamų į ES muitų sąjungą, taigi, ir į bendrąją rinką muitinės procedūras bei tikrinimą.

Todėl ES palankiai vertina tvirtus Juodkalnijos įsipareigojimus iki įstojimo imtis priemonių, kuriomis būtų toliau gerinami muitinės gebėjimai šiose srityse: žmoniškųjų išteklių, mokymo, muitinio tikrinimo įrangos, veiklos rezultatų vertinimo, muitinės procedūrų ir įforminimo procesų modernizavimo, muitinio tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo gebėjimų tobulinimo, siekiant veiksmingai įgyvendinti *acquis*.

ES tikisi, kad Juodkalnija reguliariai ją informuos apie su tuo susijusius pokyčius ir veiksmus, kurių imtasi. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija parengė kelis savo įgyvendinimo gebėjimų stiprinimo veiksmų planus, kuriuose nustatyti konkretūs orientyrai ir siektini rezultatai. Europos Komisija atidžiai stebės, kaip šie veiksmų planai įgyvendinami. Visų pirma ES tikisi, kad Juodkalnija iki įstojimo dienos padidins muitinės pareigūnų (įskaitant IT specialistus) skaičių ne mažiau kaip 40 visu etatu dirbančių pareigūnų per metus (tai atitinka 10 % dabartinio jų skaičiaus). ES pabrėžia, kad nuo įstojimo dienos Juodkalnijos muitinė turės užtikrinti Juodkalnijos sienų, kurios tuomet bus Sąjungos išorės sienos, valdymą ir kontrolę vadovaudamasi ES piliečių ir prekybos veiklos vykdytojų interesais.

ES pažymi, kad pirmiau aprašyti veiksmai atitinka dok. AD 33/14 CONF 27 išdėstytus derybų skyriaus uždarymo antrojo kriterijaus reikalavimus.

Skaitmeninė muitinės aplinka

ES pabrėžia, jog būtina, kad įstojant į ES muitinės procedūros būtų visiškai skaitmenizuotos, o Juodkalnijos muitinės naudojamos skaitmeninės sistemos būtų susietos su ES skaitmenine muitinės aplinka.

ES teigiamai vertina tai, kaip Juodkalnija įgyvendina naujos kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) 6-ąjį etapą, taip pat jos nacionalinių muitinės informacinių sistemų tobulinimą įdiegiant papildomas funkcijas, susijusias su muitinės deklaracijomis ir muitinės sprendimų tvarkymu, automatizuotu rizikos valdymu ir išankstinių duomenų apie jūrų eismą ir pašto siuntas tvarkymu.

ES pripažįsta, kad Juodkalnija priėmė plataus užmojo planus sukurti visas skaitmenines muitinės sistemas, kurios Juodkalnijoje turi būti, kad ji nuo įstojimo dienos galėtų įgyvendinti ES muitinės *acquis* skaitmeninėje aplinkoje, visiškai atitinkančioje ES standartus ir reikalavimus, ir užtikrinti reikiamus biudžeto išteklius. Visų pirma ES pažymi, kad Juodkalnija priėmė nacionalinę programą, skirtą ES skaitmeninių muitinės sistemų 11 nacionalinių komponentų, kuriuos padovanojo Slovėnijos Respublikos finansų administracija, taip pat automatizuotos eksporto sistemos (AES) ir 2-osios importo kontrolės sistemos (ICS2) plėtojimui, testavimui ir pradėjimui naudoti.

ES ragina Juodkalniją priimti išsamesnę nacionalinę įgyvendinimo programą, įskaitant konkrečius ir įgyvendinamus kiekvieno projekto etapo tvarkaraščius, orientyrus ir siektinus rezultatus, numatyti patikimą tarpinių orientyrų pasiekimo stebėsenos sistemą ir nustatyti valdymo sistemą, kuria būtų palengvinamos atviros diskusijos su išorės ir vidaus suinteresuotaisiais subjektais. Todėl ES ragina Juodkalniją sukurti tinkamą valdymo sistemą, kurioje dalyvautų skirtingi departamentai, taip pat vyresnioji vadovybė, kad būtų galima stebėti ir valdyti reikiamą skaitmeninį įgyvendinimą ir šalinti bet kokią nustatytą riziką. Be to, ES prašo Juodkalnijos sukurti ir išlaikyti muitinės gebėjimus valdyti projektų verslo ir IT aspektus (muitinės žmogiškieji ištekliai) ir užtikrinti nepertraukiamą išorės rangovų paramą, taip pat skatinti veiksmingą bendradarbiavimą ir koordinavimą su Komisijos tarnybomis. Be to, ES ragina Juodkalniją parengti ir įgyvendinti muitinės pareigūnų ir ekonominės veiklos vykdytojų pereinamojo laikotarpio ir mokymo strategiją, kartu skiriant ir užtikrinant išteklius tolesniam sistemų plėtojimui ir techninei priežiūrai, atsižvelgiant į ES skaitmeninės muitinės aplinkos raidą.

Todėl ES ragina Juodkalniją iki įstojimo reikšmingai sustiprinti pastangas sukurti, išbandyti ir nacionaliniu lygmeniu įdiegti skaitmenines sistemas, kurių reikia muitinės procedūroms suskaitmeninti, užtikrinant automatizuotą rizikos valdymą ir tinkamą prekių srautų kontrolę, ir ES išorės sienoms apsaugoti.

ES pabrėžia, jog svarbu, kad Juodkalnija imtųsi tinkamų veiksmų pirmiau nurodytiems reikalavimams įvykdyti, nes Juodkalnijos integracija į ES muitų sąjungą nuo įstojimo dienos bus įmanoma tik tuo atveju, jei muitinė bus įgyvendinusi visas reikiamas ES skaitmenines sistemas. Tai apima nacionalinės skaitmeninės muitinės aplinkos suderinimą su ES standartais ir reikalavimais, kad būtų užtikrintas sujungiamumas ir sąveikumas, taip pat sąlygų, kuriomis atitinkamos įmonės galėtų prisijungti prie ES skaitmeninės muitinės aplinkos, sudarymą. Be to, Juodkalnija turi užtikrinti, kad būtų įgyvendinta prieiga prie ES centrinių muitinės sistemų ir galimybė jomis naudotis, įskaitant integravimą į nacionalinius procesus ir sistemas.

ES prašo Juodkalnijos reguliariai teikti informaciją apie reikiamų ES skaitmeninių sistemų įgyvendinimą savo nacionalinėje muitinės aplinkoje. Komisija padės Juodkalnijai įgyvendinti muitinės skaitmeninio įgyvendinimo programą ir atidžiai stebės jos pažangą.

ES tvirtai pabrėžia, jog tam, kad Juodkalnija galėtų dalyvauti bendrojoje rinkoje ir muitų sąjungoje, ne vėliau kaip įstojimo dieną ji turės būti pajėgi įgyvendinti atitinkamus muitų teisės aktus ir visas būtinas ES muitinės IT sistemas, kurių tikslas yra veiksmingai taikyti muitinės sistemą. Juodkalnija turi būti pajėgi ne toliau kaip įstojimo dieną įgyvendinti su muitų teisės aktais ir IT sistemomis susijusius reikalavimus, nes priešingu atveju kiltų didelė rizika, kad šalimi bus naudojamosi patekimo į muitų sąjungą punktu jos taisyklėms apeiti. Kad būtų užkirstas kelias tokiai rizikai, ES atidžiai stebės, kad Juodkalnija tinkamai ir laiku iki įstojimo sukurtų muitinės IT sistemas ir užtikrintų jų funkcijas, ir šiame kontekste Juodkalnija turėtų kas šešis mėnesius nuo šio skyriaus uždarymo dienos teikti Komisijai pažangos ataskaitas. Tuo remdamasi Komisija reguliariai vertins Juodkalnijos pažangą siekiant iki įstojimo laikytis muitų sąjungos reikalavimų.

ES pažymi, kad pirmiau nurodyti veiksmai atitinka dok. AD 33/14 CONF 27 išdėstytus derybų skyriaus uždarymo trečiojo kriterijaus reikalavimus.

* * *

Atsižvelgdama į pirmiau pateiktas pastabas, ES pažymi, kad šiame etape tolesnės derybos dėl šio skyriaus nėra būtinos.

Visų derybų metu bus toliau stebima derinimo su *acquis* ir jos įgyvendinimo pažanga. ES pabrėžia, jog ypač daug dėmesio skirs visų pirmiau paminėtų konkrečių klausimų stebėsenai, kad būtų užtikrinti Juodkalnijos administraciniai gebėjimai, visiškas teisinis suderinimas visose šio skyriaus *acquis* srityse, taip pat veiksmingas įgyvendinimas ir vykdymas. Ypač daug dėmesio reikia skirti šio skyriaus ir kitų derybų skyrių sąsajoms. Juodkalnijos teisės aktų atitikties *acquis* ir jos įgyvendinimo gebėjimų galutinį įvertinimą bus galima atlikti tik vėlesniame derybų etape. ES prašo Juodkalnijos ne tik pateikti visą informaciją, kurios ES gali prireikti deryboms dėl šio skyriaus ir kuri turi būti pateikta Konferencijai, bet ir Stabilizacijos ir asociacijos tarybai reguliariai raštu teikti išsamią informaciją apie *acquis* įgyvendinimo ir administracinių gebėjimų stiprinimo pažangą.

Atsižvelgdama į visas pirmiau pateiktas pastabas, ES tinkamu metu prireikus vėl svarstys šio skyriaus klausimus.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija savo derybinėse pozicijose AD 15/14 REV 2 CONF-ME 10 ir AD 11/26 CONF-ME 10 pripažįsta 29 skyriaus *acquis*, galiojusią 2026 m. balandžio 16 d. ES taip pat pažymi, kad Juodkalnija yra pareiškusi, jog tęs teisės aktų derinimo su *acquis* procesą ir ne vėliau kaip savo įstojimo į Europos Sąjungą metu bus pasirengusi ją įgyvendinti.

Be to, ES primena, kad nuo 2026 m. balandžio 16 d. iki derybų pabaigos gali atsirasti naujos *acquis*.